

СУЧАСНИЙ СТАН ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЄС

Євгеній Анатолійович Бобров

*Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ, Україна*

*д.е.н., доцент, професор кафедри економіки
та фінансів*

Енергетична політика є ключовою для конкурентоспроможності, безпеки та декарбонізації Європи в рамках досягнення кліматичної нейтральності до 2050 року. Вона сприяє також реалізації цілей з нульового забруднення, захисту біорізноманіття та циркулярної економіки. Європейський зелений курс встановлює амбітну енергетичну політику, оскільки на енергетику припадає близько 75% викидів парникових газів.

У 2023-2024 роках Європейська комісія посилила рамки політики для досягнення міжнародних зобов'язань і кліматичних цілей Союзу, уклавши політичні угоди щодо всіх ключових законодавчих ініціатив пакету Fit for 55 [1]. Ці дії спрямовані на досягнення кліматичних цілей на 2030 рік.

Війна Росії проти України загострила енергетичну безпеку Європи, що призвело до запуску плану REPowerEU для поступового відмови від російських викопних енергоносіїв [2]. Протягом останніх років темпи встановлення відновлюваних джерел енергії досягли рекордних показників, а залежність від російського газу значно зменшилася. Проте енергетична безпека ЄС все ще під загрозою через залежність від імпорту, ризику для безпеки та зростаючі виклики зміни клімату.

Для досягнення кліматичної нейтральності до 2050 року ЄС поставив ціль скоротити викиди парникових газів на 55% до 2030 року порівняно з рівнем 1990 року. Це має зміцнити економічну безпеку, забезпечити конкурентоспроможну енергетику для бізнесу та громадян, а також підтримати високотехнологічну промисловість і якісні робочі місця в ЄС.

Станом на 2024 рік, викиди парникових газів у ЄС вже скоротилися на 32,55%, водночас економіка зросла на 67% з 1990 року. Це свідчить про ефективність заходів з розмежування економічного зростання та викидів. Заходи на рівні ЄС і країн-членів принесли плоди: ціни на електроенергію та газ значно знизилися в порівнянні з піковими показниками 2022 року, хоча й залишаються високими. ЄС також досяг скорочення попиту на газ на 18% між серпнем 2022 року та травнем 2024 року.

Окрім того, ЄС активно працює над диверсифікацією поставок енергоносіїв, співпрацюючи з такими країнами, як Норвегія та США, які стали основними постачальниками газу до ЄС. У період 2022-2024 років було запущено рекордну кількість нових терміналів зрідженого природного газу, що збільшило імпорتنі потужності ЄС на 70 млрд кубометрів.

Зусилля ЄС також спрямовані на розвиток інфраструктури, необхідної для досягнення амбітних цілей у сфері декарбонізації. Було схвалено План дій щодо мереж, покликаний розв'язати ключові виклики в розширенні, цифровізації та оптимізації використання електромереж ЄС [3]. Закон про промисловість з нульовими викидами [4] та Закон про критичні сировинні матеріали [5], що набули чинності у 2024 році, допоможуть зміцнити стійкість ланцюгів постачання та підтримати внутрішнє виробництво технологій з нульовими викидами.

ЄС також продовжує міжнародну енергетичну та кліматичну дипломатію, спрямовану на диверсифікацію енергетичного імпорту і підтримку країн-партнерів у їхніх переходах до чистої енергії. Під час COP 28 ЄС оголосив глобальну ініціативу зі збільшення втричі потужностей відновлюваної енергетики та подвоєння темпів підвищення енергоефективності до 2030 року, яку підтримали 132 країни [6].

Щодо підтримки України, ЄС продовжує надавати допомогу у відновленні її енергетичної системи. Станом на серпень 2024 року через Фонд підтримки енергетики України було мобілізовано понад 500 млн євро [7].

Для досягнення поставлених цілей Європейська комісія закликає всі країни-члени пришвидшити виконання національних планів з енергії та клімату, щоб забезпечити досягнення цілей на 2030 р.

Цитування

1. European Commission. Fit for 55: Delivering the EU's 2030 Climate Target on the Way to Climate Neutrality. Communication from the Commission, COM/2021/550 final, 14 July 2021. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0550> (дата звернення: 19.10.2024).
2. European Commission. REPowerEU Plan: Joint European Action for More Affordable, Secure, and Sustainable Energy. Communication from the Commission, COM/2022/230 final, 18 May 2022. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022DC0230> (дата звернення: 19.10.2024).

3. European Commission. An EU Action Plan for Grids: Delivering the Energy Transition with Europe's Electricity Networks. Communication from the Commission, COM/2023/757 final, 17 October 2023. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52023DC0757> (дата звернення: 19.10.2024).
4. European Commission. Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council Establishing a Framework to Strengthen Europe's Net-Zero Technology Products Manufacturing Ecosystem (Net-Zero Industry Act). COM/2023/161 final, 16 March 2023. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52023PC0161> (дата звернення: 19.10.2024).
5. European Commission. Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on the Establishment of a Framework for Ensuring a Secure and Sustainable Supply of Critical Raw Materials (Critical Raw Materials Act). COM/2023/160 final, 16 March 2023. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52023PC0160> (дата звернення: 19.10.2024).
6. European Commission. Global Renewables and Energy Efficiency Pledge. European Union, December 2023. Available at: https://energy.ec.europa.eu/system/files/2023-12/Global_Renewables_and_Energy_Efficiency_Pledge.pdf (дата звернення: 19.10.2024).
7. Energy Community. Ukraine Energy Support Fund Mobilizes Private Donors for Winterisation Projects. 12 July 2024. Available at: <https://www.energy-community.org/news/Energy-Community-News/2024/07/12a.html> (дата звернення: 19.10.2024).